

Standardy kvality SPO pro orgány sociálně-právní ochrany dětí

Kontrola naplňování standardů
orgány SPOD

Praha, 30. 9. 2014
Jiří Nový

Realizováno v rámci projektu „Podpora standardizace výkonu SPO ve Středočeském kraji“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Úvod

- Cíl referátu: seznámit posluchače s průběhem kontroly výkonu přenesené působnosti zaměřené na plnění standardů kvality sociálně-právní ochrany, uvést příklady dokládání naplňování standardů při kontrole, označit možné zdroje podkladů pro kontrolní zjištění, upozornit na možná rizika z kontroly plynoucí, dle zájmu posluchačů zodpovědět dotazy vztahující se k tématu.
- Při kontrole plnění standardů kvality sociálně-právní ochrany budou patrně využívány obdobné kontrolní mechanismy a podklady (zdroje) kontrolních zjištění jako při výkonu inspekcí poskytování sociálních služeb.

Přehled základních právních předpisů vztahujících se ke sledované oblasti

- Zákon o obcích v platném znění (č. 128/2000 Sb.)
- Zákon o krajích v platném znění (č. 129/2000 Sb.)
- Zákon o úřednících územních samosprávných celků v platném znění (č. 312/2000 Sb.)
- Zákon o sociálně-právní ochraně dětí v platném znění (č. 359/1999 Sb.)
- Vyhláška k provedení některých ustanovení zákona o sociálně právní ochraně dětí (č. 473/2012 Sb.)
- Správní řád v platném znění (č. 500/2004 Sb.)
- Zákon o kontrole – kontrolní řád (č. 255/2012 Sb.)

Přehled zkratk použitých v textu prezentace

- Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „zákon o SPOD“)
- Vyhláška k provedení zákona o sociálně-právní ochraně (dále jen „vyhláška“)
- Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“)
- Sociálně-právní ochrana dětí (dále jen „SPOD“)
- Standardy kvality sociálně-právní ochrany (dále jen „standardy kvality“)
- Zákon o kontrole (dále jen „ZOK“)
- Správní řád (dále jen „SŘ“)

Obecně ke kontrole výkonu přenesené působnosti

- Kontrolou přenesené působnosti rozumíme kontrolu výkonu státní správy prováděné jiným subjektem než je stát. Výkon státní správy je na tento subjekt delegován zákonem. Jedná se o kontrolu výkonu určité správní činnosti, v tomto případě kvality výkonu SPOD.
- Krajský úřad bude kontrolovat obecní úřad (viz § 129 zákona o obcích).
- Kontrola obecně je zjišťování, jak kontrolovaná osoba (obecní úřad) plní povinnosti, které jí vyplývají z právních předpisů nebo jí byly uloženy na základě těchto předpisů.
- Zaměstnanci krajů i obcí se patrně již za své praxe setkali s kontrolou výkonu přenesené působnosti zaměřenou na jejich agendu. Od 1. 1. 2013 se postup při kontrole výkonu přenesené působnosti řídí ZOK (do té doby upraveno zákonem o obcích, o krajích či o Hlavním městě Praze). Postup při kontrolách byl sjednocen.

- Dosud bylo předmětem kontroly výkonu SPOD obecně plnění povinností daných zákonem o SPOD, dále také průběh a úroveň vedených správních řízení, vedení spisové dokumentace atp.
- Vyhláška stanovila v Příloze č. 1 standardy pro OSPOD (účinnost od 1. 1. 2013). Zavedením standardů kvality se předmět kontroly značně rozšířil, prohloubil či v jistém ohledu zpřesnil, ale zároveň je z hlediska kontroly náročnější (náročné je samozřejmě i naplnění ustanovení standardů pro kontrolovanou osobu - OSPOD).
- Některé standardy kvality se ve vyhlášce u uvedených OSPOD (např. obecní úřad, MPSV, krajský úřad) nehodnotí (viz Příloha č. 1 vyhlášky). Kontrola plnění standardů kvality je zaměřena zejména na obecní úřady obcí s rozšířenou působností.
- Orgán veřejné správy by měl standardy kvality vždy plnit na 100 % (předpokládá se, že orgán veřejné správy dodržuje všechny právní předpisy, případné odstraňování nedostatků je pro něj samozřejmé).

Zahájení kontroly

- Kontrola je obvykle zahajována předložením pověření k provedení kontroly nebo doručením oznámení o zahájení kontroly, jehož součástí je i seznam kontrolujících (§ 4 ZOK). Kontrola bude patrně téměř vždy oznámena s předstihem (obvykle např. měsíc předem). Kontrola oznámená bezprostředně před jejím faktickým zahájením rovněž připadá v úvahu, patrně však pouze výjimečně, např. v případě přijetí stížnosti, podnětu. Předmětem kontroly bude plnění standardů kvality.
- Lze předpokládat, že po kontrolované osobě bude požadováno, aby svá písemná vnitřní pravidla vytvořená podle požadavků standardů kvality zaslala předem, aby je mohli kontrolující před zahájením kontroly v místě prostudovat a připravit se.

- Kontrola v místě je zahajována zpravidla s tajemníkem kontrolovaného obecního úřadu, popř. za přítomnosti vedoucího úředníka věcně příslušného odboru či oddělení. Samotná kontrola je pak prováděna za součinnosti zaměstnanců (úředníků) věcně příslušného útvaru.
- Kontrolní orgán může kontrolovat plnění všech standardů kvality uvedených ve vyhlášce, nebo pouze některých podle svých priorit či časových možností. Rozsah a předmět kontroly by měl být patrný z pověření k provedení kontroly.
- Kontrolované osoby a kontrolující mají při kontrole svá práva a povinnosti (§ 8 - 10 ZOK).
- Na kontrolní činnost se vztahují základní zásady činnosti správních orgánů (§ 2 – 8 SŘ). Např. zásada zákonnosti, zásada zjišťování skutkového stavu bez důvodných pochybností, zásada pojetí výkonu veřejné správy jako veřejné služby.

Způsob provedení kontroly plnění standardů

- Lze očekávat, že při kontrole plnění standardů kvality může dojít (zejména zpočátku) ke značným disproporcím v hodnocení jejich naplňování na území ČR. Ke sjednocení by měla pomoci metodická podpora MPSV ČR, jednotné vzdělávání kontrolujících a kontrolovaných.
- Při kontrole plnění standardů kvality lze očekávat, že budou využívány tytéž zdroje kontrolních zjištění jako při jiných kontrolách (tj. zejména písemné podklady – viz § 8 ZOK). S ohledem na povahu standardů lze však předpokládat vyšší zapojení zaměstnanců OSPOD při popisu jejich práce, obhajování svých pracovních postupů, či další vysvětlování (tj. rozhovor se zaměstnanci bude jeden z hlavních zdrojů kontrolního zjištění). Kontrola plnění standardů kvality může podle jejího rozsahu probíhat 2 – 3 dny.

- Zaměstnanci OSPOD by měli být schopni kontrolujícím popsat svoji činnost, obhájit svoje postupy s využitím argumentace z právních předpisů a svých vnitřních pravidel (k tomu je nutná jejich zevrubná znalost, orientace), popř. okolnostmi danými praxí, doložit, že podle nastavených pravidel v praxi postupují. Tato schopnost bude nutná (resp. je vhodná pokud má být dosaženo dobrých výsledků) na všech úrovních (tj. netýká se jen vedoucích úředníků).
- Kontrolující bude rozhovorem se zaměstnanci OSPOD ověřovat plnění standardů kvality v praxi. Bude se dotazovat na obsah vnitřních pravidel, popis činnosti zaměstnanců OSPOD v praxi, zdůvodnění nastavených postupů podle místních podmínek. Rozhovory budou probíhat prakticky po celou dobu kontroly (jsou časově náročné a mohou být i vyčerpávající). Rozhovory mohou samozřejmě probíhat průběžně s více zaměstnanci, kontrolující musí jejich náročnost zohlednit.

- ZOK nevyklučuje, že může být jako zdroj kontrolních zjištění využít i rozhovor klienty OSPOD (rodiče, děti). V podmínkách OSPOD to však není reálné, tak jako např. u inspekcí poskytování sociálních služeb. K rozhovoru lze samozřejmě přistoupit pouze se souhlasem dotazovaného klienta.
- Protože si každý OSPOD vytváří vlastní vnitřní pravidla (byť v daných mantinelech) upravující jeho činnost lze předpokládat, že budou někdy zpracována velmi rozdílně (obsah, rozsah). Pro minimalizaci těchto rozdílů zpracoval Středočeský kraj – Krajský úřad metodický pokyn, který je dostupný na odkazu: <http://www.kr-stredocesky.cz/documents/20688/140729/Methodick%C3%BD%20pokyn+pro+tvorbu+Standard%C5%AF%20kvality+SPO+OSPOD+StK.pdf/b56caf44-b263-4ada-bc44-3723e42d61ff>. Metodický pokyn stanoví minimální doporučený obsah vnitřních pravidel a postupů k naplňování standardů kvality. Dodržení tohoto pokynu přispěje ke sjednocení postupu a snadnějšímu zpracování.

Protokol o kontrole

- Výstupem z provedené kontroly je protokol o kontrole, který má stanovené náležitosti (§ 12 ZOK).
- Při kontrole výkonu státní správy jsou kontrolující oprávněni ukládat opatření k odstranění nebo prevenci nedostatků zjištěných kontrolou. Tato opatření se uvádějí do protokolu (§ 19 ZOK).
- Proti kontrolnímu zjištění uvedenému v protokolu o kontrole lze podat námitky (13 ZOK). Je možné, že vzhledem možnosti vzniku názorových neshod budou námitky u kontrol plnění standardů kvality častější, než bývá při kontrole výkonu přenesené působnosti obvyklé.
- Hodnocení standardů, které probíhá ve formě započtení 1 nebo žádného bodu znamená, že i v případě dílčího nedostatku či plnění standardu třeba na „80 %“ může dojít k tomu, že bod nebude započten (tj. bude shledán nedostatek).

- **Vysvětlování pojmů ze standardů kvality v souvislosti s kontrolou (téma k diskusi)**

Dle zájmu a potřeb posluchačů, např. standardy kvality č. 13, 11, 3, 4. Uvedení možných zdrojů kontrolních zjištění (písemné podklady, rozhovor se zaměstnanci, prohlídka místa), popsání způsobu kontroly jejich naplňování.

- **Příprava na kontrolu standardů pro OSPOD (výčet možných aktivit kontrolované osoby)**

Studium právních předpisů, seznámení se s užívanými pojmy, pravidelná vnitřní kontrola vedení spisů, vnitřních pravidel (obsah, průběžná aktualizace, soulad s právními předpisy), činnosti zaměstnanců, odhalení možných vlastních „slabin“, omezení či nedostatků, nedostatky zjištěné vnitřní kontrolou odstraňovat.

Děkuji za pozornost.